

Dugnaloyssi er eyðkennd fyrri okkara fiskivinnupolitikk

107 mans, ella 8 trolararmanningar, sendu eitt opið bræv til stovnar og virki tann 4. oktober. Sjálvur var eg ein av stig-takarunum til brævið, og kann ikki annað enn fegnast um ta undirtøku, brævið fekk millum fiskimenn.

Men hóast tað er øllum greitt, at brævið er skrivandi í fullum álvara til ábyrgdarfólk innan fiskivinnuna, so má sigast at litið veiggj er í teimum, ti aftursvar er einki komið enn.

Tíðindaberararnir eru ikki stórt mætari. Nøkur bløð tóku brævið upp og bert annað varpið, sum tó visti tí so stóran ans, at tað fekk gott pláss í tíðindunum. Men samanumtikið má sigast, at litið er gjørt burtur úr tí, sum so stórt partur av eini stætt hefur lagt sitt navn til! Men tókk tí teirra, sum góvu okkum ljóð, og skamm fái teir, sum ikki virdu okkara hugsan meira enn til eina pappirskurv! Teirra tankar vóru kanska hárðliga spærdir av, hvussu mannarættindasamtýktir STs um hugsanar- og talifrælsi verða settar til viks aðrastaðni!?

Neyvan manglandi kunneiki

Men fiskasølustjórin hevur úttalað seg alment. Í útvarpinum royndi hann seg í eini samrøðu, og mergurin í tí, hann segði, var: „... Men so leingi fiskurin verður tveittur fyrri borð, fáa vit einki gjørt við hann...“. „Tað, sum verður tveitt útftur, sær ofta út av meira, enn tað í veruleikanum er...“ og „... Eg trúgvi ikki, tað hevði verið tað stóra, hesi fiskasølv høvdu givið av sær...“ Orðarætt er tað ikki endurgivið, men hetta var so innihaldið.

Neyvan er tað manglandi kunneiki, sum fær fiskasølustjóran at úttala seg soleiðis. Um so var, átti hann at sett seg betur inn í, hvat fæst á Føroyagrønnunum og á teimum leimum, feskfiskabátarnir annars royna á. So sá hann, at tað er ikki smávegis av matfiski, sum fer fyrri skeytið. Kannaði hann marknaðarprisin fyrri henda fisk, so sá hann, at her er ikki talan um smáoyru.

Fiskasølustjórin veit eisini, at nøkur av hesum fiskasølgum eru avreidd í

Føroyum, at skip av sinum eitingum hava gjørt royndir við stinglaksi og langasporli og at gullaksur verður skorin í Føroyum. Og hevur eingin kunnað hann um tað fyrr, so kann eg gera tað: tað eru ikki smárar nøgdir av hesum fiskasølgum og hávi, sum verða tveittar útftur serliga í blálongu-tíðini, men vanliga eini 20–25% og onkuntið uppi helvt ella meira!

... heldur manglandi dirvi

Gullaksur verður skorin í Føroyum, men meira um hann seinni. Langasporli seldu vit í Hanstholm, ta vit komu aftur av Noregisturi. Nøgðin av tíverri so litil, at illa loysti seg at byrja framleiðslu, og hetta minkaði munandi um prisin, segði umboðsmaður okkara, men vit fingur um 4 kr./kg kortini. Fiskasølustjórin segði sjálvur, at hávur hevði stak góðan pris aðrastaðni. Høgguslokk fáa vit pris fyrri, men tíverri er nøgðin litil, vit fáa. Litla brossa fæst eisini bert í smáum nøgðum, men er stak góður matfiskur. Fiskasølustjórin kendi hana ikki, men fiskirannsóknarstovan hevur gjørt eitt litið fjølrit, har hon m.a. er nevnd. Stinglaksur verður etin í Suðurlondum sum sannur veitslukostur, so varð hann marknaðarførdur fyrri norðan, so hevði tað kanska givið stak góð úrslit eisini her.

Skrubba sigst hava betri pris enn reyðsprøka, toskur og hýsa, og henni fæst rættliga fitt av á grønnunum.

Hvasskvoysa (t.e. pighvarre) selst fyrri 70-80 kr./kg. niðri. Vit hava selt hana fyrri 2 kr./kg. í Føroyum, tí ráfiskanevndin ikki hevur sett pris á hana. Fiskasølustjórin kennir tann hoga marknaðarprisin. Tindaskota verður keypt í Bretlandi, segði ein maður mær, sum leingi hevur verið við Esbjergtrollarum. Fiskasølan hevur dótturfelag í Bretlandi, so hon skuldi fingið prisin at vítað haðani. Rognkelsi verður eisini avreitt aðrastaðni sum dýrur fiskur, men nøgðin er ikki stór av tí.

So e tað manglandi kunneiki, sum tarnar fiskasølan í at selja fiskin, so skuldi møguleiki verið fyrri at bót um brekið. Kunneiki mundi eisini

mangla, tá Fiskasølan ikki vildi selja svartkjaft, tí tað ikki loysti seg. Atlantic Export marknaðarfærði tá svartkjaftaverul, og seinni mundi Fiskasølan fáa sín bita av kokuni. Visið tit nú bara sama dirvi sum henda fyrirøkta tá, so kanska okkurt spyrst burtur úr! — Neyvan verður tá matfiskur grýttur fyrri borð!

Myndugleikarnir latið eyguni aftur fyrri hjáveiduni

Men tað er ikki bara Fiskasølan, sum hevur latið eyguni aftur fyrri hjáveiduni. Landskassin veitti hundræðstals milliónir til svartkjaftavinnuna, sum tá framvegis var á royndarstaði, og ein vitleys útbýgging av flotanum fór fram. Nøkur arbeispláss eina stökkuta um, og so varð trivið niður í lummarar...

Hetta var alternativ veiða, og tað var spell, at tiltakið ikki eydnaðist, men tað er størri spell at siggja, at fiskur, sum verður veiddur av verandi flota, fer fyrri skeytið av kleyvarskapi. Ráfiskagrønnurin hevur ongan pris sett á henda fisk uttan á gullaksin, sum Bakkafrost kann taka imóti í avmarkaðum nøgðum. Prisurin er bert 2,15 kr./kg., so eingin fer at flyta henda fisk úr Vágum og Suðuroy inn á Skálafjørðin sum er. Men her er ein uppgáva til fiskivinnu-myndugleikarnar at loysa.

Tað sum verri er: Sjálvt um ráfiskanevndin hevur sett ein minstaþris á eitt fiskaslag, so hava flakavirkini ikki skyldu til at keypa. Tá nakrir bátar ætlaðu at selja tosk uttanum ráfiskagrønnin, svaraðu myndugleikarnir aftur, at so fingur teir heldur ongan studning fyrri tey fiskaslag, har prisurin var lágur. Tað sama skuldi verið galdandi fyrri virkini: Keypta tey ikki alt, so fáa tey heldur onga trygd fyrri skiftisavlopinum.

Men myndugleikarnir hava latið eyguni aftur. Fiskurin hevur ongan pris, og summi av fiskasølgunum kunnu ikki goymast meira enn 5 dagar umborð, tí møguleiki ikki er fyrri at frysta. Flestu djúpvatnstrolararnir eru nýggir ella nýliga umbygdur, men so illa er tilrættalegt, at teir geva ikki møguleika til fult brúk av allari veiðu!

Lógin galdandi til keikantinn

Men síðstu tíðina er nakað hent. Túrnarnir skulu stytta, so bátar á grønnunum royna í 10 dagar og djúpvatnsbátarnir í 12. Tað er stutt at sigla av grønnunum, so har skuldi tað verið ein fyrimunur. Men hjá djúpvatnstrolarunum er tað eitt afturstig. Blálongan heldur sær sum einki í 16 dagar. Nú verður ein stuttleiki at sigla suður á Hatton Bank í tvey samdøgur, fiska í 10 og so heim aftur av fyra daga styrti túri enn fyrr, og entá uttan at fáa inn í eygað afturfyrri!

Tað livgar heldur ikki at vita, at tá fiskurin er komin upp á land, so er lógin ikki longur galdandi. Har kann fiskurin fyrri tann skyld liggja og rotna.

Var blokkfyrstari umborð, so var stóðan eitt sindur órvisi, tí so kundi fiskurin verið heilfrystur í blokk fyrsta partin av túrinum, men sum er er hetta bert steinur oman á byrðu.

Ein ov stórir fiskifloti krevur studning

At skipatalið á føroya-

grønnunum er ov stórt, er hvørjum mansbarni greitt, men litið og einki verður gjørt við at skera niður í veiðitøkuni. Tá veiðumøguleikarnir í Grønlandi og Norðsjónum skerdust, varð so at siga hvørt skip umbyggt til veiðu heima, og flotin gjørdist so stórir, at ov litið er í part og stovnarir verða troyttir í staðin fyrri røktir. Parturin hjá fiskimanninum er alsamt minkandi, men hann skal tó saman við borgarum á landi veita studning til tann alt ov stóra fiskiflotan umframt kreppuhjálpi.

— Tað má sigast at vera bakvendur politikkur, at ofra milliárdir fyrri at sleppa at veita studning og kreppuhjálpi!

Var skipatalið frá fyrstan tíð tveir tróðingar av tí, tað er í dag, so kundi hálvonnur manning verið á hvørjum skipi. Stovnurin hevði ikki verið niður fiskaður, fiskiskapurin verið líka góður uppá mannin, men eingin studningur, eingin kreppuhjálpi og meira frí-tíð!

Men skipatalið stendur í stað ella økist, dagarnir í sjónum eru skerdir av lóg-gávu, meskarir verða viðkaðir, so fiskurin sleppur at vaksa seg størri aðrenn hann verður veiddur. Men hvør skal gjalda húsarhaldið hjá fiskimanninum, meðan fiskurin veksur? Og hvussu nógv kreppuhjálpi skal illa sperti fiskimaðurin gjalda til skip og virki?

Alt gott um at verja stovnin og viðka meskar-

nar, men hetta var ov stórir biti í einum.

Ikki eitt vet av fiskivinnupolitikki

Ei undur í, at vaksandi mótloysi er millum fiskimenn í hesum tíðum. Veiðan verður litil og ein fittur partur fer aftur í havið, hóast hann kundi verið eitt gott iskoyti til egði húsarhald, skip, virki og landshúsarhaldið. Og vit siggja ongar batir í fiskivinnupolitikkinum, sum kann gera sitt til at tryggja okkum framtíðina.

Lagið bætist ikki av tí, at nú valstriðið leikar sum harðast, er eingin, sum torir ella dugir at leggja ein veruligan fiskivinnupolitikk á borðið at fara til val við, men bert sama júkið um studning og kreppuhjálpi.

Ímeðan standa vit til havs og hyggja at fiskinum, sum fer aftir avfalsbandinum og hugsa um føroyingin sum kvæð:

Enn eru knotur í føroyskum kongum
tað kennist við hvørt lógvatn

og tora so dánt at gera okkum eina elalita vón um, at onkur kanska tekur tað upp kortini, og at minnið røkkur til eftir nýggjår, tá samgongan er skipað og fer til verka.

Midvágar
tann 25. okt. 1988

Dánjal Jakup Jørgensen

Gott at tit tala at ótolandi støðuni

— Vónandi fara royndirnar hjá landsstýrinum við broytingum í studningsskipanini at gera, at vit fáa nýttu burtur úr fiskasølgum á djúpum vatni, id vit ikki troyta í dag sigur Atli Dam, lögmaður í einum brævi til manninganar á 9 fiskiskipum, id herfyri sendu lögmanni bræv um ótolandi støðuna.

Brævið frá lögmanni er soljóðandi:

Manningarnar á:
Niels Paula
Leitunum
Roc Amador
Steintóri
Rasmusi Effersøe
Snoddanum
Neptunus
Vesturskini

Landsstýrisins vegna takki eg fyrri brævið viðvíkjandi tí spillu, sum í løtuni fer fram á ávisum djúpleiðum vegna tvørrandi sølumøguleikar.

Í eini tíð við rávørutroti er hetta ótolandi, og tað er eitt týðningarmikið framstig, at teir menn, sum

gjøgnum sitt dagliga yrki siggja, hvat fyriferst, tala at.

Landsstýrið hevur arbeitt við broytingum í studningsskipanini, sum kundu skapa áhuga fyrri at veiða og fáa nýttu burtur úr hesum fiskasølgum og somuleiðis skapaðu møguleikar at stuðla royndum at ganga nýggjar leiðir. Vónandi kann hetta fora til ein bata, men nógv stendur til sølvvirksemið og eisini til flakavirkini í hesum máli.

Atli Dam, lögmaður
Kjartan Hoydal

